

(Rajonas/miestas, mokykla)

_____ grupės mokinio(ės)

(Vardas, pavardė)

CHEMIJA

Mokyklinio brandos egzamino užduotis
Pagrindinė sesija

2005 m. birželio 6 d.

Trukmė – 2 val. (120 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar egzamino užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kitokio aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Galite naudotis rašymo priemonėmis (mėlyna spalva rašančiu parkeriu ar tušinuku, pieštuku), trintuku, liniuote, neprogramuojamu skaičiuokliu.
- Iš pradžių savo atsakymus galite žymėti ar rašyti pieštuku, tačiau galutinius atsakymus žymėkite **mėlynos spalvos rašikliu**.
- Atsakydami į I dalies klausimus, teisingą atsakymą pažymėkite apveddami atitinkamą raidę, pvz.:

A
B
C
D

Jei savo pasirinkimą keičiate, perbraukite ankstesnę ir aiškiai pažymėkite naujai pasirinktą atsakymą.

- Neatsakę į kurį nors klausimą, nenusiminkite ir stenkitės atsakyti į kitus.
- Užduoties pabaigoje palikta vietos juodraščiui. Vertinant darbą, į juodraščių nebus žiūrima.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

I dalis 1–20 klausimai	II dalis 1–7 klausimai	TAŠKŲ SUMA

Vertinimo komisijos pirmininkas _____
(parašas, v., pavardė)

I vertintojas _____
(parašas, v., pavardė)

II vertintojas _____
(parašas, v., pavardė)

Periodinė elementų lentelė

Gru- pės Pe- riodai	1	2	18 (VIII A)																	
			13 (III A)	14 (IV A)	15 (V A)	16 (VI A)	17 (VII A)	18												
I	H Vandenilis 1,00794																			
II	Li Litis 6,941	Be Berilis 9,01218																		
III	Na Natris 22,9898	Mg Magnis 24,3050																		
IV	K Kalis 39,0983	Ca Kalcis 40,078	Sc Skandis 44,9559	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	
V	Rb Rubidis 85,4678	Sr Stroncis 87,62	Y Itris 88,90585	Zr Cirkonis 91,224	Nb Niobis 92,90638	Mo Molibdenas 95,94	Tc Technecis (98)	Ru Rutenis 101,07	Rh Rodis 102,9055	Pd Paladis 106,42	Ag Sidabras 107,8682	Cd Kadmis 112,411	In Indis 114,82	Sn Alavas 118,710	Sb Sibis 121,75	Te Tellūras 127,60	I Jodas 126,90447	Xe Ksenonas 131,29		
VI	Cs Cezis 132,905	Ba Baris 137,327	La-Lu 57-71*	Hf Hafnis 178,49	Ta Tantalas 180,9479	W Volframas 183,85	Re Renis 186,207	Os Osmis 190,2	Ir Iridis 192,22	Pt Platina 195,08	Au Auksas 196,9665	Hg Gyvsidabris 200,59	Tl Talis 204,3833	Pb Švinas 207,2	Bi Bismutas 208,98037	Po Polonis (209)	At Astatas (210)	Rn Radonas (222)		
VII	Fr Francis (223)	Ra Radis 226,025	89-103**	Rf Rezerfordis (261)	Du Dubnis (262)	Sg Syborgis (263)	Bh Boris (262)	Hs Hasis (265)	Mt Meitneris (266)											

*	Lantano idai														
	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71
	La Lantanas 138,906	Ce Cezis 140,115	Pr Praezodimis 140,908	Nd Neodimis 144,24	Pm Prometis (145)	Sm Samaris 150,36	Eu Europis 151,965	Gd Gadolinis 157,25	Tb Terbis 158,925	Dy Disprozis 162,5	Ho Holmis 164,930	Er Erbis 167,26	Tm Tulis 168,934	Yb Ierbis 173,04	Lu Liutecis 174,967
**	Aktinoidai														
	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103
	Ac Aktinis (227)	Th Toris 232,038	Pa Protaktinis 231,036	U Uranas 238,029	Np Neptunis 237,048	Pu Plutonis (244)	Am Americis (245)	Cm Kuris (247)	Bk Berkis (247)	Cf Kalifornis (251)	Es Eišteinis (252)	Fm Fermis (257)	Md Mendelėvis (258)	No Nobelis (259)	Lr Laurenis (260)

I IUPAC komenduoja grupės numeruoti arabiškais skaitmenimis. Skliausteliuose nurodyti tradiciniai grupių numerai.

Tirpumo lentelė

Jonai	H ⁺	Na ⁺	NH ₄ ⁺	K ⁺	Li ⁺	Ag ⁺	Mg ²⁺	Ca ²⁺	Ba ²⁺	Zn ²⁺	Cu ²⁺	Ni ²⁺	Pb ²⁺	Sn ²⁺	Fe ²⁺	Fe ³⁺	Al ³⁺
Br ⁻	t	t	t	t	t	n	t	t	t	t	t	t	m	r	t	t	t
CH ₃ COO ⁻	t	t	t	t	t	m	t	t	t	t	t	t	t	r	t	n	t
CO ₃ ²⁻	CO ₂ m	t	t	t	t	m	m	n	n	n	n	n	n	r	n	r	r
Cl ⁻	t	t	t	t	t	n	t	t	t	t	t	t	m	r	t	t	t
F ⁻	t	t	t	t	n	t	n	n	m	n	n	t	n	t	t	n	m
I ⁻	t	t	t	t	t	n	t	t	t	t	CuI n	t	n	m	t	-	t
NO ₃ ⁻	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t
OH ⁻		t	NH ₃ t	t	t	Ag ₂ O n	n	m	t	n	n	n	n	n	n	n	n
PO ₄ ³⁻	t	t	t	t	m	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n
S ²⁻	m	t	t	t	t	n	r	r	t	n	n	n	n	n	n	r	r
SO ₃ ²⁻	SO ₂ m	t	t	t	t	n	m	n	n	n	n	n	n	n	n	r	r
SO ₄ ²⁻	t	t	t	t	t	m	t	m	n	t	t	t	n	t	t	t	t
SiO ₃ ²⁻	n	t	r	t	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n	n

t – tirpus, m – mažai tirpus, n – netirpus, r – susidarymo metu reaguoja su vandeniu (hidrolizuojasi), brūkšnys rodo, kad tokio junginio nėra. Jeigu junginys skyla, lentelėje nurodytas skilimo produktas.

Pagrindinių grupių elementų elektriniai neigiamumai santykiniais vienetais

Grupės Periodai	IA	IIA	IIIA	IVA	VA	VIA	VIIA	VIIIA
1	H 2,1							He
2	Li 1,0	Be 1,5	B 2,0	C 2,5	N 3,0	O 3,5	F 4,0	Ne
3	Na 1,0	Mg 1,2	Al 1,5	Si 1,8	P 2,1	S 2,5	Cl 3,0	Ar
4	K 0,9	Ca 1,0	Ga 1,7	Ge 1,9	As 2,1	Se 2,4	Br 2,8	Kr 3,0
5	Rb 0,9	Sr 1,0	In 1,6	Sn 1,8	Sb 1,9	Te 2,1	I 2,5	Xe 2,6
6	Cs 0,8	Ba 1,0	Tl 1,6	Pb 1,7	Bi 1,8	Po 1,9	At 2,1	Rn
7	Fr 0,8	Ra 1,0						

Metalų įtampų eilė

Li	K	Ba	Ca	Na	Mg	Al	Ti	Mn	Zn	Cr	Fe	Co	Ni	Sn	Pb	H ₂	Cu	Ag	Pt	Au

I dalis

Teisingai atsakytas kiekvienas iš 1–20 klausimų vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą. Pažymėkite teisingą atsakymą apveddami prieš jį esančią raidę.

1. Pateiktame paveikslėlyje pavaizduoti šie cheminiai indai:

- A** cheminė stiklinė, Viurco kolba, plokščiadugnė¹ kolba;
B cheminė stiklinė, apvaliadugnė² kolba, plokščiadugnė kolba;
C matavimo cilindras, apvaliadugnė kolba, Viurco kolba;
D matavimo cilindras, apvaliadugnė kolba, kūginė kolba.

2. Kurioje eilutėje surašytos tik vieninės³ medžiagos?

- A** Na, CO₂, C, H₂SO₄.
B Fe, H₂, H₂O, NaOH.
C O₂, Zn, Cl₂, He.
D NH₃, CaO, NaCl, Ca(OH)₂.

3. Kiek procentų deguonies pagal tūrį yra Žemės atmosferos ore?

- A** 0,03 proc.
B 0,9 proc.
C 21 proc.
D 78 proc.

4. Elemento, kurio trūkumas sukelia skydliaukės⁴ ligas, daug yra jūros produktuose. Šis elementas yra:

- A** fluoras;
B chloras;
C bromas;
D jodas.

5. Elemento atomo branduolyje yra 20 protonų ir 24 neutronai. Šio elemento atomo masės skaičius yra:

- A** 4;
B 20;
C 24;
D 44.

Čia rašo vertintojai

I	II	III

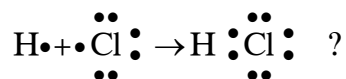
¹ plokščiadugnė – плоскодонная – płaskodenna

² apvaliadugnė – круглодонная – okrągłodenna

³ vieninės – простые – proste

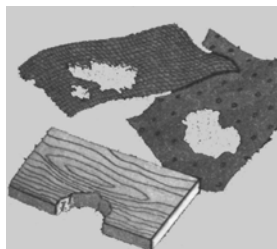
⁴ skydliaukės – щитовидной железы – tarczycy

6. Kokio cheminio ryšio susidarymas pavaizduotas schema

- A Joninio.
 B Kovalentinio polinio.
 C Kovalentinio nepolinio.
 D Vandeniinio.

7. Aliejingas, klampus, sunkus, gerai vandenį sugeriantis skystis, nuo kurio anglėja¹ popierius, drabužiai, mediena, yra:

- A koncentruota sieros rūgštis;
 B glicerolis;
 C benzenas;
 D koncentruotas natrio chlorido tirpalas.

8. Kuris elementas yra pagrindinis organinių junginių elementas?

- A Vandeniinis.
 B Deguonis.
 C Anglis.
 D Azotas.

9. Kuri iš pateiktųjų formulių yra negesintų² kalkių formulė?

- A $\text{Ca}(\text{OH})_2$.
 B CaO .
 C CaSO_4 .
 D CaCO_3 .

10. Kurioje lentelės eilutėje surašyti junginiai yra tos pačios homologinės eilės nariai?

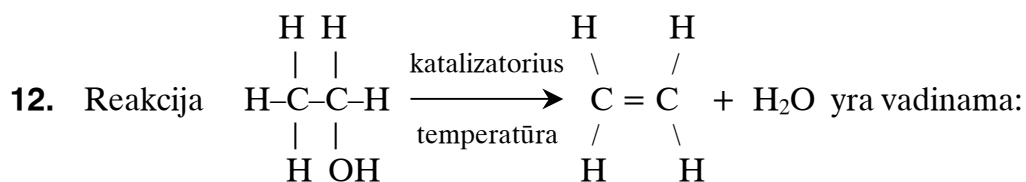
A	CH_4	CH_3Cl	CH_2Cl_2
B	$\text{CH}_3\text{-CH}_3$	$\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH}_3$	$\text{CH}_3\text{-CH}_2\text{-CH}_2\text{-CH}_3$
C	CH_3OH	CH_3CHO	CH_3COOH
D	CH_3F	CH_3Cl	CH_3Br

11. Kurį bandymą pasirinktumėte norėdami atpažinti eteno dujas?

Etenas → **A** **B** **C** **D**

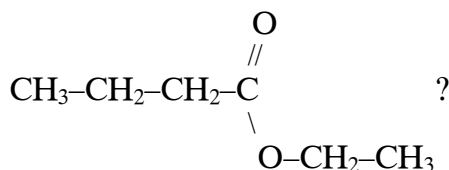
¹ anglėja – обугливается – zwęgla się

² negesintų – негашеной – niegaszonego

- A** hidrinimo;
B dehidrinimo;
C hidratacijos;
D dehidratacijos.

13. Kokiai rūgščiai ir kokiam alkoholiui reaguojant tarpusavyje susidaro ananasų kvapą turintis esteris

A	$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\overset{\text{O}}{\parallel}{\text{C}}-\text{OH}$	ir	$\text{CH}_3-\text{CH}_2\text{OH}$
B	$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\overset{\text{O}}{\parallel}{\text{C}}-\text{OH}$	ir	$\text{CH}_3-\text{CH}_2\text{OH}$
C	$\text{CH}_3-\overset{\text{O}}{\parallel}{\text{C}}-\text{OH}$	ir	$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CH}_2\text{OH}$
D	$\text{CH}_3-\overset{\text{O}}{\parallel}{\text{C}}-\text{OH}$	ir	$\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{CH}_2-\text{OH}$

14. Kurioje eilutėje užrašyta amino formulė?

- A** $\text{NH}_2-\text{CH}_2-\text{COOH}$.
B CH_3-COOH .
C $\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{NH}_2$.
D $\text{CH}_3-\text{CH}_2-\text{OH}$.

15. Kokie galutiniai produktai susidaro visiškai sudegus¹ sotiesiems angliavandeniliams?

- A** CO_2 ir H_2O .
B CO ir H_2O .
C CO_2 ir H_2 .
D C ir H_2O .

Čia rašo vertintojai

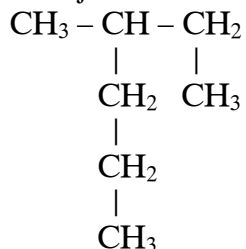
I II III

¹ visiškai sudegus – после полного сгорания – по całkowitym spaleniui

16. Kokios dujos susidaro fotosintezės metu?

- A H₂.
- B O₂.
- C N₂.
- D CO₂.

17. Kiek anglies atomų yra duotosios formulės ilgiausioje anglies atomų grandinėje?

- A 3.
- B 4.
- C 5.
- D 6.

18. Nafta išskirstoma į frakcijas, ją:

- A oksiduojant;
- B filtruojant;
- C distiliuojant;
- D kristalinant.

19. Kuri iš nurodytųjų medžiagų yra stiprusis elektrolitas?

- A NH₃.
- B HCl.
- C CH₃COOH.
- D H₂O.

20. Pelkių dirvožemis dažniausiai yra rūgštus. Kuri iš šių pH reikšmių atitinka rūgščios terpės pH?

- A 4.
- B 7.
- C 8.
- D 10.

Čia rašo vertintojai

I II III

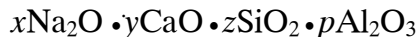
I DALIES (1–20 KLAUSIMŲ) TAŠKŲ SUMA

II dalis

1.

Virdamas košę Tomas užsižiopsojo ir košę prisvilo. Puodui valyti Tomas panaudojo valiklį, kurio sudėtyje buvo NaOH tirpalo. Išvalę puodą, Tomas pastebėjo, kad nutirpo dalis emalės, kuria buvo padengtas puodas. Žinyne jis rado supaprastintą baltos emalės cheminę sudėtį:

ir sužinojo, kad SiO_2 yra rūgštinis oksidas. Naudodamiesi šia informacija atsakykite į klausimus.

1.1. Emalės sudėtyje yra bazinių oksidų. Nurodykite vieną iš jų.

(1 taškas)

1.2. Sugrupuokite emalės sudėtyje esančius oksidus pagal lentelėje nurodytas savybes.

Oksidai, kurie reaguoja su rūgštimis	
Oksidai, kurie reaguoja su šarmais	

(3 taškai)

1.3. Prieš išpildamas puode susidariusį mišinį Tomas jį neutralizavo į puodą įpylęs virtuvėje rastos medžiagos. Nurodykite vieną medžiagą, kurią galėjo panaudoti Tomas.

(1 taškas)

Čia rašo vertintojai

I II III

— — —

— — —

— — —

1 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA

3. Gamyklos teritorijoje išsibarstė didelis kiekis nuodingos medžiagos – bario chlorido $BaCl_2$. Ši medžiaga kelia didelę grėsmę aplinkai. Išsibarstęs bario chloridas, norint jį nukenksminti¹, buvo apipiltas Na_2SO_4 tirpalu.

- 3.1. Nurodykite, ar bario chloridas tirpsta vandenyje.

.....

(1 taškas)

- 3.2. Paaiškinkite, kodėl išsibarstęs bario chloridas kelia didelę grėsmę ne tik gamyklos teritorijoje, bet ir už jos ribų.

.....
 .....
 .....

(2 taškai)

- 3.3. Parašykite ir išlyginkite reakcijos tarp bario chlorido ir natrio sulfato tirpalų bendrąją lygtį, nurodydami agregatines medžiagų būsenas.

(3 taškai)

- 3.4. Pasiūlykite kitą druską, kurios tirpalas tiktų bario chloridui nukenksminti.

(1 taškas)

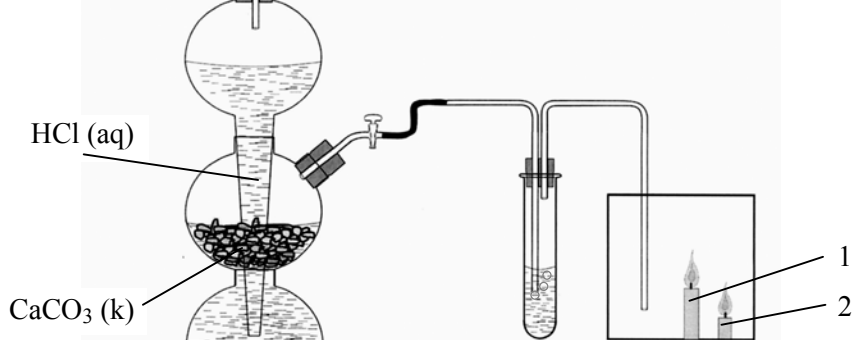
Čia rašo vertintojai

I II III

3 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			

¹ nukenksminti – обезвредить – unieszkodliwić, unieszkodliwiać

4. Mokinys, norėdamas gauti CO₂ dujų ir ištirti jų savybes, atliko paveiksle pavaizduotą bandymą:

- 4.1. Parašykite išlygintą sutrumpintą joninę reakcijos, vykusios tarp CaCO₃(k) ir HCl(aq) lygtį.

(2 taškai)

- 4.2. Pasiūlykite reagentą, kurio tirpalo reikėtų įpilti į mėgintuvėlį, norint atpažinti CO₂ dujas.

.....

(1 taškas)

- 4.3. Apskaičiuokite CO₂ dujų santykinę tankį pagal orą¹ ir parašykite atliktus skaičiavimus. Padarykite išvadą, kuri žvakė užgeso anksčiau, kai CO₂ dujos buvo leidžiamos į stiklinėlę su dviem žvakėmis.

(2 taškai)

- 4.4. Apskaičiuokite, kiek litrų n. s. CO₂ dujų gavo mokinys, 10 g CaCO₃ paveikęs druskos rūgšties tirpalo pertekliumi. Parašykite nuoseklius skaičiavimus.

(2 taškai)

- 4.5. Nurodykite vieną CO₂ panaudojimo sritį.

.....

(1 taškas)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

4 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA

¹ santykinę tankį pagal orą – относительная плотность по воздуху – gęstość względna względem powietrza

5. Pateiktoje lentelėje apibūdinti kai kurie dažniausiai naudojami maisto priedai.

Maisto priedo pavadinimas	Privalumai	Neigiamos pusės
Valgomoji druska	Gerina skonį	Didina kraujospūdį
Cukrus	Gerina skonį	Kenkia dantims, skatina nutukimą
Actas	Slopina bakterijų vystymąsi, gerina skonį	Mažina vitaminų kiekį maiste
Lizinas $\text{H}_2\text{N}-(\text{CH}_2)_4-\text{CH}-\text{COOH}$ NH_2	Papildo maisto produktus organizmui būtinomis medžiagomis	Brangus

5.1. Parašykite valgomosios druskos formulę.

(1 taškas)

5.2. Paašškinkite, kodėl nerekomenduojama vartoti per daug valgomosios druskos.

.....

(1 taškas)

5.3. Nurodykite, iš kokių dviejų monosacharidų yra sudarytas cukrus.

.....

(2 taškai)

5.4. Kokiai organinių junginių klasei priskiriamas lizinas?

.....

(1 taškas)

5.5. Parašykite etano rūgšties, kurios tirpalas vadinamas actu, pilnąją struktūrinę formulę¹.

(1 taškas)

5.6. Į burokėlių sriubą įpylus acto jos spalva tampa daug ryškesnė. Parašykite jono, nulemiančio šį spalvos pasikeitimą, simbolį.

(1 taškas)

5.7. Koku tikslu kai kurios šeimininkės, konservuodamos maisto produktus, naudoja actą?

.....

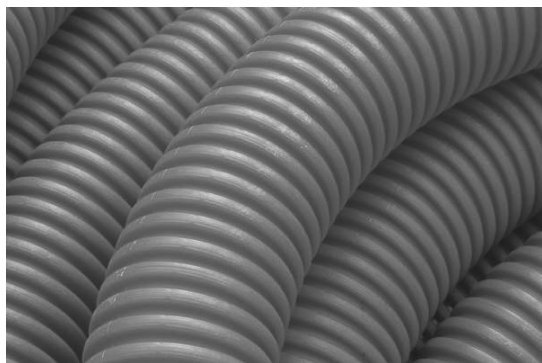
.....

(1 taškas)

5 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA

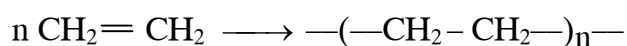
¹ pilnąją struktūrinę formulę – полную структурную формулу – pełny wzór strukturalny

6.

Polietenas naudojamas plėvelėms, vamzdžiams ir įvairiems buitiniams daiktams gaminti.

6.1. Polieteno susidarymo reakcijos lygtis yra:

Šioje lygtyje pažymėkite raide A – monomerą, raide B – polimerą, raide C – polimerizacijos laipsnį.

(3 taškai)

6.2. Apibūdinkite, kokias reakcijas vadiname polimerizacijos reakcijomis.

.....
 .....

(1 taškas)

6.3. Paaiškinkite, kodėl iš polieteno pagamintoje taroje galima laikyti šarmus ir rūgštis.

.....
 .....

(1 taškas)

6.4. Gamykloje buvo išbrokuoti iš polieteno pagaminti kibirai. Brokuoti kibirai buvo pakaitinti ir iš gautos sulydytos masės suformuoti nauji kibirai. Parašykite, kaip vadinami plastikai, kurie pašildyti minkštėja.

.....

(1 taškas)

6.5. Nurodykite dvi priežastis, kodėl panaudoti polieteno gaminiai neturi būti išmetami į aplinką.

.....
 .....

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai

I II III

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA

7.

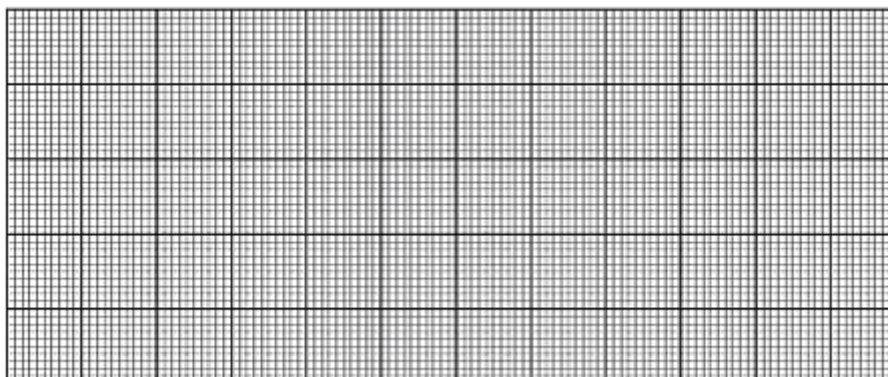

Pasvalio ir Biržų rajonuose 9–25 m gylyje slūgso gipsingos uolienos. Gipsui tirpstant susidaro požeminės tuštumos. Joms įgriuvus atsiveria paviršinės duobės, vadinamos smegduobėmis¹.

7.1. Lentelėje duotas gipso $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ tirpumas² (g/100 g vandens) esant skirtingoms temperatūroms.

Temperatūra (°C)	0	20	40	60	80	100
$\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ tirpumas (g/100 g vandens)	0,16	0,18	0,19	0,20	0,19	0,17

Nubraižykite stulpelinę diagramą, rodančią gipso tirpumo priklausomybę nuo temperatūros.

(3 taškai)

7.2. Paaiškinkite, kodėl smegduobės susidarymo procesas trunka ilgai.

.....
 .....

(1 taškas)

7.3. Tirpdamas vandenyje gipsas sukelia pastovų vandens kietumą³. Kurią druską naudoja vandeniui, kuriame yra ištirpusio gipso, suminkštinti? Užrašykite jos pavadinimą arba formulę.

(1 taškas)

7.4. Nurodykite vieną gipso panaudojimo sritį.

.....
 (1 taškas)

Čia rašo vertintojai

I	II	III
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

7 KLAUSIMO TAŠKŲ SUMA			

II DALIES (1–7 KLAUSIMŲ) TAŠKŲ SUMA			

¹ smegduobėmis – карстовыми провалами – zapadliska krasowe
² tirpumas – растворимость – rozpuszczalność
³ pastovų vandens kietumą – постоянную жесткость воды – twardość wody stała

JUODRAŠTIS